

Adopsjon: Ta med søsken på hentereise – eller ikke?

skrevet av Anne Helene Grøntoft, adoptivmor til to
www.adopsjon.corebeing.no

Innhold

Adopsjon: Ta med søsken på hentereise – eller ikke?.....	1
Noen innledende ord.....	1
Fordeler og ulemper ved begge alternativer.....	2
Fordeler og ulemper ved å la eldstemann være hjemme	2
Fordeler og ulemper ved å ta med eldstemann på hentereisen.....	3
Et tredje alternativ	3
Noen viktige spørsmål å tenke igjennom.....	4
Spørsmål hvis dere vurderer å la eldstemann være hjemme	4
Spørsmål hvis dere vurderer å ta med eldstemann på hentereisen.....	7
Kort om hentereiser til Kina.....	10
Hva vi valgte, og hvordan det gikk	10

Noen innledende ord

Når man skal hente et adoptivbarn i et annet land og man har barn fra før, bør de da være med på hentereisen, eller er det best at de er hjemme? Mange lurer på dette i forkant, og det gjorde vi også mens vi ventet på vårt andre barn fra Kina. Våre grublerier og erfaringer har gitt opphav til denne artikkelen.

Fra starten av adopsjonsprosessen tok vi det som en selvfølge at storesøster skulle være med når vi hentet det neste barnet. Men så støtte vi på en del motforestillinger og til og med advarsler, og da ble vi litt forvirret og usikre.

Dette førte til at vi gikk mange runder med oss selv mens vi ventet på tildeling.

Vi tenkte igjennom erfaringene fra gruppen vi reiste sammen med på den første henteturen, der ett par hadde med storesøster på 4 ½ år (egenfødt), ett par lot storesøster på 5 ½ år (adoptert) være hjemme hos noen slektninger, og en mamma hadde med reisefølge mens pappa var hjemme med storesøster på 3 ½ år (adoptert).

Alle var fornøyd med sin løsning.

Vi spurte også etter andres erfaringer på Internett og fikk mange nyttige innspill. Og vi snakket med en psykoterapeut som har jobbet mye med adoptivbarn.

I denne artikkelen finner du en del spørsmål og momenter som vi måtte ta stilling til.

La meg med en gang si: **Det finnes ikke noe fasitsvar** på om det er best å ta med eldre søsken

eller la dem være hjemme.

Det er mange faktorer som spiller inn, og dere må selv finne ut hva som betyr mest i deres situasjon.

Hensynet til det nye barnet, til eldre søsken, til dere selv og til familien som helhet - pluss selvfølgelig økonomien - er faktorer som må veies mot hverandre.

Lengden på hentereisen og opplegget under selve reisen er også viktige momenter. Det er store forskjeller alt etter hvilket land man adopterer fra.

Jeg håper denne artikkelen kan gi noen nyttige innspill når dere skal finne ut hva som vil være den beste løsningen for dere. Savner dere noe som burde vært nevnt, tar jeg gjerne imot innspill. Min e-postadresse: ah.grontoft@online.no

(Anmerkning: For enkelhets skyld har jeg stort sett brukt «eldstemann» som generell betegnelse på eldre søsken.)

Fordeler og ulemper ved begge alternativer

Nedenfor følger en kort og punktviss oppsummering av fordeler og ulemper ved å la eldre søsken være hjemme, og ved å ta dem med på hentereisen.

Fordeler og ulemper ved å la eldstemann være hjemme

Fordeler

- Dere kan konsentrere all deres energi og oppmerksomhet om det nye barnet.
- Det blir mindre å organisere og administrere.
- Dere slipper å måtte forholde dere til eventuelle sjalusireaksjoner under selve reisen.
- Dere slipper utfordringer som at eldstemann kan kjede seg og bli utålmodig eller masete, ikke like maten, sove dårlig om natten, eller bli syk.
- Eldstemann får opprettholde sine vanlige aktiviteter (barnehage, skole, venner, fritidssysler osv) - forutsatt at hun/han kan bo hjemme eller hos noen nær hjemmet.
- Det koster mindre.

Ulemper

- Det kan bli vanskelig for eldstemann å være lenge uten dere. I verste fall kan hun/han føle seg utestengt eller forlatt.
- Dere kan ikke være til stede hvis det skulle oppstå spesielle problemer med eldstemann hjemme.
- Dere kan komme til å savne eldstemann sårt.
- Barna får ikke møte hverandre og venne seg til hverandre helt fra starten av.
- Eldstemann får ikke oppleve landet og kulturen til sin nye lillesøster eller lillebror, eller

får eventuelt ikke gjenoppleve sitt eget fødeland.

- Turen blir ikke en felles familiebegivenhet å se tilbake på senere.

Fordeler og ulemper ved å ta med eldstemann på hentereisen

Fordeler

- Familien er samlet. Dere slipper å savne eldstemann, og eldstemann slipper å savne dere.
- Dere risikerer ikke at det kan oppstå spesielle problemer med eldstemann uten at dere har mulighet for å være til stede.
- Det nye barnet får møte og venne seg til hele sin nye familie fra starten av.
- Eldstemann får oppleve landet og kulturen til sin nye lillesøster eller lillebror, eller får eventuelt gjenoppleve sitt eget fødeland.
- Reisen blir en felles familiebegivenhet å se tilbake på senere.

Ulemper

- Det blir mer slitsomt (mer å forholde seg til, mer å organisere og administrere, mer bagasje, mer klesvask og kanskje mer nattevåk).
- Dere må hele tiden fordele oppmerksomheten mellom barna.
- Eldstemann kan få sjalusireaksjoner og vil kanskje være «baby» igjen selv. Det nye barnet kan også være sjalu på eldstemann.
- Eldstemann kan kjede seg og bli utålmodig eller masete, ikke like maten, sove dårlig om natten, eller bli syk.
- Eldstemann må være borte fra sine vanlige aktiviteter (barnehage, skole, venner, fritidssysler osv).
- Det koster mer.

Et tredje alternativ

Noen velger å gjøre det slik at den ene av foreldrene reiser og henter, mens den andre blir hjemme sammen med eldstemann.

Det kan være en god løsning.

Mange tar med en nær venn eller slektning som reisefølge.

Det kan være godt å være to, da hentereiser krever mye energi.

Fordeler

- Eldstemann behøver ikke å være borte fra dere begge. For noen barn kan dette være viktig.
- Eldstemann kan opprettholde sine vante rutiner og aktiviteter.
- Hvis noe skulle skje med eldstemann, er i hvert fall en av dere til stede.

- Det blir billigere (med mindre dere betaler for eventuelt reisefølge).

Ulemper

- Det nye barnet blir bare kjent med og knyttet til en av dere i begynnelsen.
- Dere får ikke dele den sterke opplevelsen det er å reise og hente et barn sammen.
- Dere har ikke hverandre å støtte dere til under turen.
- Den ene av dere får ikke oppleve fødelandet og kulturen til det nye barnet (med mindre dere har vært der før).
- Den ene av dere får heller ikke oppleve barnehjemmet eller treffe eventuelle fosterforeldre.

Noen viktige spørsmål å tenke igjennom

Nedenfor følger utdypende spørsmål og kommentarer til listene over fordeler og ulemper.

Spørsmål hvis dere vurderer å la eldstemann være hjemme

1. Synes dere det er viktig å kunne konsentrere dere fullt og helt om det nye barnet på hentereisen?

Uten eldre søsken å ta hensyn til kan dere være hundre prosent til stede for det nye barnet. Jeg vet ikke om det fører til at tilknytningen og bli-kjent-prosessen går raskere, men barnet får i hvert fall mer tid og oppmerksomhet fra dere.

Det vil være en «luksus»-situasjon som brått tar slutt når dere kommer hjem.

2. Tror dere det vil bli for slitsomt hvis eldre søsken skal være med?

Det er ingen tvil om at det krever mer å ha med eldre søsken.

Det blir mer å forholde seg til.

Oppmerksomhet og omsorg må hele tiden fordeles mellom barna, og det blir mer jobb med å organisere og administrere alt som skal foregå.

Mer bagasje og klesvask blir det også.

Jeg har både snakket med og lest om flere par som har vært sjeleglade for at de lot eldre søsken være hjemme, da hentereisen var mer enn slitsom nok med «bare» det nye barnet å forholde seg til.

3. Har dere noen i nettverket deres som dere trygt kan overlate eldstemann til mens dere er på hentereisen? Og vil de si ja til å passe henne/ham?

Det er stor forskjell på hvor stort og tett nettverk man har.

Noen har «hele slekta» rett i nærheten, mens andre har nærmeste familie og venner langt unna.

Forhør dere med mulige barnepassere så tidlig som mulig, slik at de har god tid til å

bestemme seg og tilrettelegge det som trengs.

4. Er eldstemann fortrolig og vant med de som eventuelt skal passe henne/han?

Spesielt hvis dere skal være borte lenge, tror jeg det er viktig å tenke igjennom dette. Det kan være vondt og vanskelig for eldstemann hvis hun/han må være lenge hos noen hun/han ikke er spesielt knyttet til.

Ideelt sett bør barnet passes av noen som kjenner det godt og har god kontakt og jevnlig omgang med det.

Hva om det for eksempel skulle oppstå spesielle problemer mens dere er borte? Dere må kunne føle dere trygge på at barnet er i gode hender hvis noe skulle skje.

5. Kan eldstemann passes hjemme i vante omgivelser, eller må hun/han bo et annet sted?

Hva vil det i så fall bety i forhold til daglige rutiner, barnehage, skole, venner, fritidsaktiviteter osv?

Det beste er om barnet kan bo i vante omgivelser - aller helst hjemme - særlig hvis dere skal være borte lenge.

Da beholder barnet mange av sine normale forankringspunkter, noe som skaper mer stabilitet og trygghet.

6. Hvordan tror dere eldstemann vil reagere på å være uten dere i så mange dager eller uker som hentereisen varer?

Her spiller nok alderen en vesentlig rolle. Jo eldre barnet er, desto mer selvstendig er det som regel, og desto lettere vil det antakelig være å unnvære mamma og pappa en stund.

Det er også lettere å forklare eldre barn hva som skal skje, og hvorfor dere mener det er best at de er hjemme. (At de kanskje kan være uenige, er en helt annen sak.)

Noen foreldre tenker annerledes. De synes at eldre barn forstår nok til å kunne ha glede og utbytte av å være med på en hentereise, mens yngre barn verken vil skjønne noe av en hentereise, eller ha noe utbytte av å være med på den.

Jeg lurer på det med yngre barn. Ja, de er små og skjønner kanskje ikke så mye (selv om jeg tror de ofte fanger opp mer enn vi er klar over).

Men er de ikke desto mer avhengig av å være hos mamma og pappa når de er så små?

Hvis eldstemann er adoptivbarn, har hun/han en historie med opptil flere traumatiske atskillelser fra omsorgspersoner tidlig i livet.

Kan det være fare for at hun/han vil oppleve det å være hjemme som enda en atskillelse?

Jeg ville nok tenkt meg ekstra godt om hvis eldstemann bare er noen få år gammel, sjelden har vært borte fra dere, og/eller skal passes av noen hun/han ikke er spesielt knyttet til.

Et par vi kjenner lot storesøster på 4 år (adoptert) være hjemme hos bestemor.

Bestemor bor rett i nærheten og har hele tiden hatt mye omgang med barnebarnet sitt. Hun

flyttet inn hos storesøster mens foreldrene var borte i to uker.

Da mamma ringte hjem etter et par dager og lurte på hvordan det gikk, svarte storesøster: «Men mamma, da. Du vet jo at jeg har det fint sammen med bestemor.»
Det gikk altså veldig bra.

Foreldrene savnet nok likevel storesøster ganske mye på turen, og det bringer oss til neste spørsmål.

7. Hvordan vil det være ikke å se eldstemann på så mange dager eller uker som hentereisen varer?

Det kan være tøft å være lenge borte fra det andre barnet.
Jeg leste et innlegg på Internett fra en mor som angret på at de ikke hadde tatt med eldstemann. Hentereisen hadde gått mye greiere enn de trodde, og de hadde hatt både tid og overskudd til å ha med eldstemann.
Men slikt kan man sjelden forutsi.

8. Hvordan vil dere forberede eldstemann på at dere blir borte og deretter kommer hjem med en ny lillesøster eller lillebror?

I fantasien kan man tenke seg et verst mulig scenario: Først er mamma og pappa borte fryktelig lenge, og så kommer de hjem med en ny konkurrent som tar veldig mye av deres tid, omsorg og oppmerksomhet.
Og etterpå blir tilværelsen aldri mer den samme.

Det er selvfølgelig viktig å forberede eldstemann på hva som vil skje når det kommer en ny lillesøster eller lillebror - i den grad det er mulig.

Bestem dere for når dere synes det er riktig å fortelle om det nye barnet, og la eldstemann få være med på forberedelsene på sin måte.
Jo mer inkludert eldstemann føler seg i prosessen, og jo bedre forberedt hun/han er på hva som skal skje, desto lettere tror jeg overgangen vil bli.

Tenk igjennom små ting som eldstemann kan være med på i forkant, for eksempel plukke ut noen av sine gamle leker, peke ut noen nye klær i butikken, hjelpe til med å finne fram gamle klær, være med å gjøre i stand den nye senga eller det nye soverommet, og så videre.

Videre kan dere snakke om hvordan eldstemann kan vise fram sin nye lillesøster eller lillebror til andre, og leke med, passe på eller stille yngstemann.

Forsøk også å inkludere eldstemann ved å snakke om det som skal skje på turen, og se i bildebøker fra fødelandet til det nye barnet.
Forklar hvorfor det er best at eldstemann er hjemme, og hva som vil skje når dere kommer hjem.

Her er et tips som jeg falt for, fra et par som valgte å la pappa være hjemme med storesøster mens mamma hentet lillesøster:

Før turen lagde de en kalender med en ny liten ting hver dag som storesøster og pappa skulle

forberede for det nye barnet mens de ventet hjemme.

Dermed kunne storesøster føle seg som en viktig del av prosessen, selv om hun ikke var med på turen.

Det er spennende å få en lillesøster eller lillebror, men det er også et tveegget sverd. Uansett hvor godt forberedt eldstemann er: Det nye barnet kan kreve mer tid og oppmerksomhet av mamma og pappa enn det som føles greit, og sjalusireaksjoner er ganske vanlig.

Dessuten kan det nye barnet like gjerne være sjalu på eldstemann.

Vær derfor forberedt på at dere muligens må takle både stort oppmerksomhetsbehov hos eldstemann og sjalusireaksjoner når dere kommer hjem, på toppen av at dere er slitne og kanskje i ulage på grunn av tidsforskjellen mellom Norge og landet dere kommer fra.

Spørsmål hvis dere vurderer å ta med eldstemann på hentereisen

1. Har dere råd til å ta med eldre søsken?

Det er allerede store utgifter forbundet med adopsjonen, og det kan koste en del tusen kroner ekstra å ta med eldre søsken (flysete, mat og kanskje ekstra hotellrom).

2. Tror dere det er best for eldstemann å slippe å være borte fra dere?

Hvor avhengig er eldstemann av å ha dere rundt seg til enhver tid?
Og hvor avhengig er *dere* av å ha eldstemann innen rekkevidde?

Hva tror dere det betyr for hennes/hans trygghet å få være hos dere hele tiden? Mangler dere noen som eldstemann kan være hos mens dere er borte, som er en trygg nok erstatning for dere de dagene eller ukene det er snakk om?

3. Synes dere det er viktig at hele familien får dele denne opplevelsen?

Det er en helt spesiell opplevelse å hente et adoptivbarn. Tenk igjennom hvor vesentlig dere synes det er at hele familien deltar i denne begivenheten.

Tror dere det vil være verdifullt for eldstemann å få oppleve overrekkelsen og hele prosessen?

Hva vil det bety for dere at dere i ettertid kan se tilbake på turen som noe hele familien opplevde sammen?

Hva vil det bety for eldstemann i ettertid at hun/han fikk være med på turen og alt som skjedde - og at hun/han er med på bilder og video fra turen?

4. Tror dere det er best at det nye barnet får møte eldstemann fra første stund?

Noen foreldre mener det er riktigst at barnet først kan bli kjent med sin nye mamma og pappa, og deretter bli introdusert til eldre søsken.

Andre synes det er best at barnet får møte og venne seg til sin nye storesøster eller storebror

helt fra starten av.

Overgangen blir da mindre når dere kommer hjem fra turen, siden eldstemann allerede er kjent.

Ulempen ved å ta med eldstemann (spesielt hvis hun/han ikke er så gammel), er at dere må være beredt til å takle eventuelle sjalusireaksjoner samtidig med at dere får det nye barnet.

Eldstemann kan mislike at det nye barnet krever mye oppmerksomhet, og hun/han kan bli sutrete og krevende selv.

Noen opplever at eldstemann også vil være «baby» igjen og begynner å tisse og bæsje på seg, krever å bli båret og matet, osv.

Personlig tror jeg det er lurt å vise forståelse for sjalusien, og prøve å sette nødvendige grenser på en vennlig og bestemt måte.

Kjeft, trusler og formaninger tror jeg bare forverrer situasjonen, da eldstemann fort kan føle seg både avvist, misforstått og urettferdig behandlet.

Forsøk heller å gi så mye kos og nærhet som mulig, og bekreft ofte hvor glad dere er i eldstemann. Det er nemlig det hun/han trenger.
Min erfaring er at dette demper utslagene av sjalusien.

Vær oppmerksom på at det nye barnet også kan bli sjalu på eldstemann.

Barnet kan for eksempel skrike når dere gir oppmerksomhet til eldstemann, og dytte, bite, klype eller lugge hvis eldstemann kommer i nærheten.

5. Er det viktig for dere at eldstemann får oppleve hjemlandet og kulturen til sin nye lillesøster eller lillebror?

Jo eldre eldstemann er, desto mer bevisst utbytte kan hun/han ha av å oppleve hjemlandet og kulturen til sin nye søster eller bror.
En helt annen ting er hvor interessert eldstemann er i det.

Spør og forbered henne/ham så langt det er mulig, på hva dere vil se og oppleve under turen.

Ikke alle hentereiser har en ramme som er så godt egnet for å ha med eldre søsken.

På hentereisene til Kina er det for eksempel mye sightseeing.

Det er ikke sikkert at parker, pagoder, templer, markeder og andre typiske turistattraksjoner er så veldig spennende for eldstemann.

Mye tid på buss blir det også.

Tenk igjennom om det kan bli kjedelig for eldstemann å være med.

En hentereise innebærer som regel lange flyturer og mye venting, og en stor del av tiden tilbringes på hotellrom.

Hvis eldstemann er aktiv og energisk, har mange venner hjemme og er vant til et høyt aktivitetsnivå, kan det bli en prøvelse for ham/henne (og dermed også for dere) å være med på

hentereisen.

Møtet med et annet land og en uvant kultur kan for noen søsken bli både overveldende og skremmende:

Fremmede steder og mennesker, store hoteller, annerledes mat (kanskje «uspiselig»), uvant klima, muligens store byer med mye trafikk og støy, folk som er nysgjerrige og glor, og så videre.

Bakteriefloraen er også annerledes enn hjemme, og eldstemann kan være uheldig og bli syk.

Kanskje eldstemann heller ikke har flydd før.

Turen innebærer med andre ord mye nytt å forholde seg til i tillegg til å få en lillesøster eller lillebror.

Hvis eldstemann er adoptert selv, kan det noen ganger hende at hun/han begynner å fantasere om at det må være mye bedre å få komme hjem igjen til sitt eget fødeland og bli der for godt. Dette føles naturlig nok både vondt og bekymringsfullt for foreldrene.

Kanskje det da er ekstra verdifullt at eldstemann får være med og erfare hvordan det faktisk er å komme tilbake til sitt opprinnelsesland.

I de tilfellene jeg vet om, har eldstemann raskt funnet ut at det er hos sine adoptivforeldre hun/han hører hjemme, og at det er i sitt norske miljø hun/han føler seg kjent og veltilpass.

6. Tror dere at dere orker den ekstra innsatsen det krever å ta med eldre søsken?

Det krever naturlig nok mer av dere å ha med eldre søsken. Det blir mer å forholde seg til.

Hvert av barna skal ha nok oppmerksomhet og omsorg til enhver tid, og det blir mer jobb med å organisere og administrere alt som skal foregå.

Mer bagasje og klesvask blir det også.

Tidsforskjellen og alle de nye inntrykkene kan forstyrre nattesøvn, slik at alle blir slitne, trøtte og i ulage under deler av reisen.

I tillegg kommer risikoen for at eldstemann kan kjede seg, bli sjalu, og ikke like maten.

Og er dere riktig uheldige, kan en eller flere av dere bli syke.

Skal dere til steder med mye trafikk og mennesker, må dere også passe på at eldstemann ikke kommer bort fra dere.

Det kan skje fortere enn man tror i butikker, på markeder og andre steder hvor det er mange mennesker og stor aktivitet.

Barneutstyrbutikker her hjemme selger håndlenker med borrelås som dere kan leie eldstemann med (nesten som hund i bånd). Det kan være en betryggende forsikring hvis eldstemann ikke er så gammel.

Noen familier velger å ta med en ekstra voksenperson som avlaster.
Det kan være en nær slektning eller venn av familien som eldstemann er fortrolig med.

Undersøk imidlertid på forhånd om adopsjonsforeningen tillater det. Vi fikk nei til dette fra Verdens Barn, antakelig fordi de vil unngå at det blir for store grupper å håndtere.
(Turene til Kina er lagt opp som gruppereiser, noen ganger med ti eller flere foreldrepar om gangen.)

Kort om hentereiser til Kina

Turene til Kina er på ca 2 uker.
Flere par (alt fra noen få og opptil 15-20) reiser samlet i gruppe med egen reiseleder/tolk.

Kina ligger 7 timer foran Norge i tid.
Reisetiden fra Oslo er på alt fra 15 til 25 timer, avhengig av hvor i Kina man skal.

Det er mye sightseeing på turene. Det er frivillig å være med, men man vil jo gjerne ha med seg så mye som mulig, så en del tid blir tilbrakt på buss til og fra severdigheter.

Litt tid går også med til venting og intervjuer på offentlige kontorer.

Man bor stort sett på hoteller med høy standard.
Maten er dyr på hotellene og billig på lokale restauranter.
Det er dyrt å sende klær til vask på hotellene.

Hva vi valgte, og hvordan det gikk

Vi fikk tildelt ei jente til, og hun var nøyaktig 1 år da vi hentet henne i mars 2001.
Da var storesøster litt over 4 år.
Hentereisen var på 14 dager.

Slik var vår situasjon i forkant:

Ingen av våre nære slektninger bor i umiddelbar nærhet.
Vi hadde likevel i prinsippet mulighet for å la storesøster være hjemme, da en av søstrene mine tilbød seg å bo hjemme sammen med henne. (Søsteren min ville også gjerne vært med oss til Kina, men det lot seg dessverre ikke ordne.)

Tante er veldig populær hos storesøster, og vi stoler hundre prosent på henne. Hun og storesøster treffes imidlertid ikke så ofte, så de har ingen nær tilknytning til hverandre.

Det føltes vondt å skulle være borte fra storesøster i to uker, og jo mer vi tenkte på det, desto mer bekymret ble vi også for at storesøster kunne føle seg forlatt og utestengt hvis vi dro uten henne.

Det ble etter hvert veldig viktig for oss.

På den annen side visste vi at det kunne bli fryktelig slitsomt med to såpass små barn, selv om storesøster ikke er mer enn normalt aktiv.

Vi visste ingenting om lillesøsters gemytt eller tilstand, bortsett fra at hun skulle være alminnelig frisk.

Det kunne bli kjedelig for storesøster med lange flyturer, mye venting, mye sightseeing og mange bussturer.

Kanskje det ville bli problemer med søskensjalousi.

Det kunne også bli mye nattevåk (min store skrekk), og i verste fall kunne en eller flere av oss bli syke.

Ikke særlig oppløftende å tenke på.

Verken mannen min eller jeg ville være hjemme heller. Det var viktig for oss begge å være med på hentereisen og dele denne opplevelsen sammen.

Etter mye fundering fram og tilbake endte det med at vi valgte å følge hjertet og magefølelsen, og tok med storesøster på turen.

Det ble et godt valg for oss.

For å gjøre det lettest mulig for oss selv, betalte vi noen tusenlapper ekstra og bestilte to hotellrom under hele reisen.

Dermed kunne vi hvile på skift hvis det skulle bli mye nattevåk.

Vi slapp heldigvis å ta i bruk det ekstra rommet, men det var betryggende å ha den muligheten.

Vi tok også med lette sovemidler foreskrevet av lege til oss selv og storesøster. De benyttet vi oss av noen ganger.

Reisen var til tider slitsom og masete, men framfor alt vellykket. Vi syntes i grunnen det gikk over all forventning.

Det betydde mye for oss at hele familien kunne være sammen, og at storesøster ikke måtte være borte fra oss.

Rent praktisk var det klart mer krevende at hun var med, men følelsesmessig var det veldig godt å ha henne der.

Storesøster fikk gjennomgående for lite søvn under turen (det gjorde vi alle).

Hun likte ikke maten og ble ganske tynn - noe vi ikke hadde tenkt på på forhånd, og som vi var litt bekymret over.

Storesøster delte tappert på oppmerksomheten med lillesøster, men var også sjalu (det samme var lillesøster).

Det ble mer å planlegge og huske på for hver utflukt og sightseeing, mer arbeid med stell og

måltider, mer klesvask (bløtlegging i Biotex i badekaret), noe mer nattevåk, og i det hele tatt mer å holde styr på.

Det gikk fint med alle utfluktene, selv om det var hektisk til tider.

Storesøster lekte de siste dagene mye med en gutt på samme alder som også var med på turen. De to boltret seg i baksetet på bussen til og fra severdighetene og hadde det moro sammen.

Vi måtte hele tiden dele oppmerksomheten mellom de to barna, og det var en ganske annerledes opplevelse enn på den første hentereisen, da vi kunne konsentrere oss fullt og helt om ett barn.

Vi opplevde det som en fordel at jentene fikk møte hverandre helt fra begynnelsen. Det var spennende for storesøster å få være med på overrekkelsen.

Lillesøster ble vant til storesøster som en del av sin nye familie fra starten av, og storesøster fikk venne seg til hvor mye oppmerksomhet lillesøster krevde. Dette gjorde overgangen til hverdagen enklere da vi kom hjem.

I barnehagen bemerket de at storesøster hadde blitt tydelig mer «voksen» bare på de 14 dagene hun var borte.

Det var heller ikke fritt for at hun nøt en viss status blant barna, siden hun hadde reist helt til Kina og hentet en lillesøster.

Flere av de andre barna erklærte at de også skulle gjøre det samme.

Etter hjemkomsten ble vi alle syke og forkjølet (ikke uvanlig), og det tok en ukes tid før vi fikk hodet over vann.

Merarbeidet til tross, vi er svært glad for at storesøster var med på turen.

Vi synes hun tok det hele beundringsverdig bra, og hun er veldig stolt over å ha vært med til Kina og hentet lillesøster.

Storesøster ga ikke uttrykk for at det var viktig for henne å komme tilbake til fødelandet sitt. Det var lillesøster som var i fokus.

Det viktigste for *oss* var å ha begge jentene hos oss hele tiden.

Vi delte latter og kos i like stor grad som slitenhet og mas.

Dessuten, det som var slitsomt ble fort glemmt etterpå. Psyken er viselig innrettet på den måten.

Tilbake sitter alle de gode minnene.

Det føles veldig godt i ettertid å kunne se i fotoalbumet eller på video sammen med storesøster og snakke om *vår* tur til Kina for å hente lillesøster.

*

Dette kan lett oppfattes som at jeg mener det er riktig å ta med eldre søsken på hentereise.

Ikke oppfatt det slik.

Det var riktig for oss, men vi er ikke dere. Hvilken løsning som er best for dere, er det bare

dere som vet.

Tenk nøye igjennom alle argumenter for og imot, og følg deretter hjertet og magefølelsen. Det har i hvert fall vi god erfaring med.

* * *